

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет**

**The John Paul II Catholic University (Lublin, Poland)
Warsaw University of Maria Sklodowska-Curie
(Czestochowa, Poland)**

**Ташкентський державний технічний університет імені Іслама Карімова (Ташкент,
Узбекистан)**

Бакинський державний університет (Баку, Азербайджан)

X Міжнародна науково-практична конференція

**АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ДОСЯГНЕНЬ**

25-26 травня 2017 року

Збірник наукових праць

Київ 2017

УДК 159.9:629.7.001.76 (063)
ББК ю941.3я431
А 202

Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, Т.В. Вашеки, О.В. Сечейко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2017. – 340 с.

Збірник містить матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем авіаційної та екстремальної психології в умовах глобалізованого мережевого соціуму, що відбулася 25-26 травня 2017 року на кафедрі авіаційної психології Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету.

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету:

Помиткіна Л.В. – д-р психол. наук, проф., зав.кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ.

Заступник голови організаційного комітету:

Руденко М.П. – генерал-майор запасу Повітряних Сил України, льотчик морської авіації, канд. військ. наук, доцент, проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Члени оргкомітету:

Гічан І.С. – канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Долгова О.М. – канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Фесюк І.В. – психолог кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Рецензенти:

Панок В.Г. – директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, д-р психол.наук, проф., проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Булах І.С. – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, м. Київ

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 4 від 17 травня 2017 р.)

ISBN

© Колектив авторів, 2017

© Національний авіаційний університет, 2017

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

В сучасному динамічному середовищі науковці почали надавати великого значення проблемі психічного здоров'я особистості. Особливо вразливими від впливів навколишнього світу являються діти та молоді люди, які зазнають на собі інформаційне перенавантаження, емоційний тиск, стресові ситуації тощо. У результаті утворюються складні переживання, які дитині важко без участі дорослого адекватно трансформувати у пласти особистого досвіду. Ці ж неозначені переживання, у свою чергу, так само негативно впливають на благополуччя особистості, на душевний спокій, на емоційну сферу, у результаті – на її психічне здоров'я.

Психологічні словники надають наступні визначення поняттю «здоров'я» та поняттю «психічне здоров'я» [1], [3], [7]. Так, у широкому значенні розглядається здоров'я як можливість організму адаптуватись до нових умов з мінімальними витратами ресурсів та часу; у узькому – як стан повного фізичного, душевного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів. За визначенням нашого сучасного науковця С.В. Діденко [3], крім поняття «загальне здоров'я», можна говорити й про «індивідуальне здоров'я».

Індивідуальне здоров'я включає наступні складові: а) фізична складова; б) психічна складова (занепокоєння / депресія, психічне благополуччя, поведінковий / емоційний контроль, пізнавальне функціонування); в) соціальна складова (контакти з людьми, соціальні ресурси); г) рольова складова; г) загальне сприйняття благополуччя (самооцінювання здоров'я, перспективи здоров'я у майбутньому тощо) [3], ці складові охоплюють здоров'я людини на соматичному та психічному рівнях. Зрозуміло, що більшість людей, сприймають власне здоров'я як цілісне явище, без диференціації зазначених складових. Коли у людини все функціонує на адекватному для неї рівні, то можна не звертати увагу на власне здоров'я і навіть говорити про гармонійне самовідчуття, в той час, коли одна із складових зазнає певного відхилення від норми, з'являється відчуття дисгармонії.

У своїх роботах С.У. Гончаренко та Л.В. Помиткіна піднімають питання про співвідношення понять «гармонія» та «дисгармонія», і яким чином це позначається на людині та її життєдіяльності. На їхню думку [2], [5], [6] гармонія розуміється як внутрішня та зовнішня узгодженість та цілісність, явищ та процесів людини; часткова дисгармонія може спостерігатись саме у період швидкої інформатизації і технократизації суспільства, інтелектуалізації людини і на цій основі може виникнути дефіцит емоційності, все це, на нашу думку, позначається на психічному здоров'ї людини.

В науковій літературі окремо розглядається поняття «психічне здоров'я», його визначають як стан душевного благополуччя людини, що характеризується відсутністю психічних хвороб і здатністю свідомо регулювати свої поведінку та діяльність. Зміст поняття психічного здоров'я «не вичерпується медичними та психологічними критеріями. В ньому завжди відображені суспільні та групові норми та цінності, які регламентують духовне життя людини» [7, с. 301].

До складових психічного здоров'я людини відносять особливості розвитку та функціонування психічних пізнавальних процесів, емоційної, вольової та мотиваційної сфер особистості. Зрозуміло, що є вікові аспекти розвитку зазначених структур у людини, однак вагомий вплив на ці структури особистості дитини здійснює її близьке оточення.

Вплив на психічне здоров'я, а значить і на психологічне благополуччя, на духовне життя дитини безпосередньо мають батьки, родина, середовище. Роль родини як психосоціального посередника суспільства підкреслюють І.М. Нікольська та Р.М. Грановська [4], що покликаний за допомогою зовнішнього втручання в розвиток дитини актуалізувати різні механізми захисту як засіб соціальної адаптації. На думку Е.Г. Ейдемільлера та В. Юстицькиса, родина – це «не єдине джерело патогенних ситуацій, вони можуть складатись і поза неї» [8, с. 44], у соціумі. Однак саме родина формує у її членів індивідуальні способи протидії травмі, впливає на вибір найбільш прийнятних способів подолання труднощів, виходячи з уявлень членів родини про них.

Отже, дитинство – це не тільки яскраві пригоди і виконання дорослими всіх бажань і потреб дитини. Цей віковий період життя людини може містити і певні травматичні для душі дитини випадки, ситуації та події, які можуть бути об'єктивно та / або суб'єктивно такими. Період

дитинства здійснює сильний вплив на наступний шлях розвитку людини, на складові її психічного здоров'я.

Література

1. Большой психологический словарь. – 4-е изд., расширенное/ Сост. и общ. ред. Б.Г. Мещеряков, В.П. Зинченко. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА; СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009. – 811 с.
2. Гончаренко С.У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. Монографія / за ред. І.Я.Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 81-107
3. Клінічна психологія: словник-довідник / авт.-уклад. С.В. Діденко. – К.: Академвидав, 2012. – 320 с.
4. Никольская И.М., Грановская Р.М. Психологическая защита у детей. – СПб.: Речь, 2001. – 507 с.
5. Поміткіна Л.В. Гармонійний розвиток особистості нового покоління / Україна: ноосферо-біосферний потенціал освіти і духовності регіону: Матеріали II Всеукр. НПК. Комсомольськ, 19-21 квітня 2007 р. – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2007. – С. 86-91. (<http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/18600>)
6. Поміткіна Л.В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія / Любов Віталіївна Поміткіна. – К.: Кафедра, 2013. – 381 с.
7. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
8. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. – СПб.: Питер, 2000. – 656 с.